

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

แหล่งภาพเขียนสีถ้ำเลือด และ แหล่งโบราณคดีถ้ำพระผาด่าง

(เส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาด่าง อุทยานแห่งชาติภูผายล)

บ้านห้วยหีบ ตำบลตองโขบ
อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

สำรวจ

กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

เรียบเรียง:

กุลวดี สมัครไทย นักโบราณคดีชำนาญการ

ARTWORK:

กรัพย์อนันต์ ชื้อสัตย์ นักวิชาการวัฒนธรรม

วันที่ 30

พฤศจิกายน 2565

กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น
ร่วมกับ

อุทยานแห่งชาติภูผายล
และกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์
บ้านห้วยหีบ

ได้เข้าทำการตรวจสอบ

แหล่งภาพเขียนสี

ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาด่าง

อุทยานแห่งชาติภูผายล

จังหวัดสกลนคร

จุดที่พบภาพเขียนสี

เป็นเพิงหินทรายเรียกว่า “ถ้ำเลือด” เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาภูพาน อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติภูผายล ห่างจากที่ว่าการอำเภอโคกศรีสุพรรณลงมาทางด้านใต้ประมาณ 10 กิโลเมตร

จังหวัดสกลนคร

เทือกเขาภูพาน

Google Earth

Image © 2022 Maxar Technologies
Image © 2022 CNES / Airbus
Image Landsat / Copernicus

หนองหารหลวง

พระธาตุเชิงชุม

ที่ว่าการอำเภอโคกศรีสุพรรณ

ถ้ำเลียด

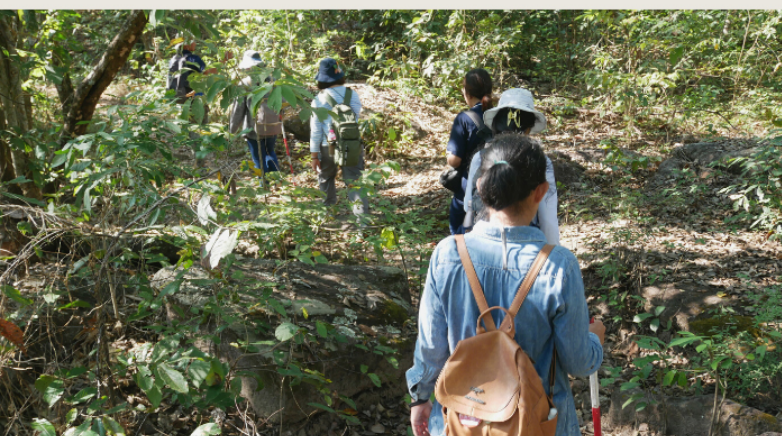
ที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล
อำเภอเต่างอย

ดงดิบ

เส้นทางสู่ถ้ำเลือด

ถ้ำเลือด
เป็นเพิงผาหินทราย
ที่เกิดจากหิน 2 ก้อนซ้อนกัน
พบภาพเขียนด้วยสีแดงที่หินก้อนบน

แหล่งภาพเขียนสี ถ้ำเลือด

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
ภูผาด่าง

บ้านห้วยหีบ
ตำบลตองโขบ
อำเภอโคกศรีสุพรรณ
จังหวัดสกลนคร

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

- ภาพเขียนด้วยสีแดง กระจายอยู่บนผนังหินขนาดพื้นที่ประมาณ 3.5 x 1.0 เมตร
- ภาพที่ปรากฏแบ่งได้ 2 กลุ่ม

1. **ภาพที่แสดงคตินิยม (Idealistic)** คือภาพที่แสดงเป็นสัญลักษณ์ที่ต้องแปลความหมายหรือภาพลวดลายเส้นเรขาคณิต

2. **ภาพเหมือนจริง (Realistic)** ได้แก่ภาพสัตว์สี่ขาที่มีเขาคู่คล้ายแพะภูเขาและภาพคล้ายคน

“
ภาพผ่าน
การปรับแต่ง
ด้วยโปรแกรม
คอมพิวเตอร์
”

Idealistic!

ภาพที่แสดงคตินิยม

Realistic

ภาพเหมือนจริง

ภาพสัตว์ 4 ขา มีเขาคู๋

๒
ภาพคล้ายคน

“
ภาพผ่าน
การปรับแต่ง
ด้วยโปรแกรม
คอมพิวเตอร์
”

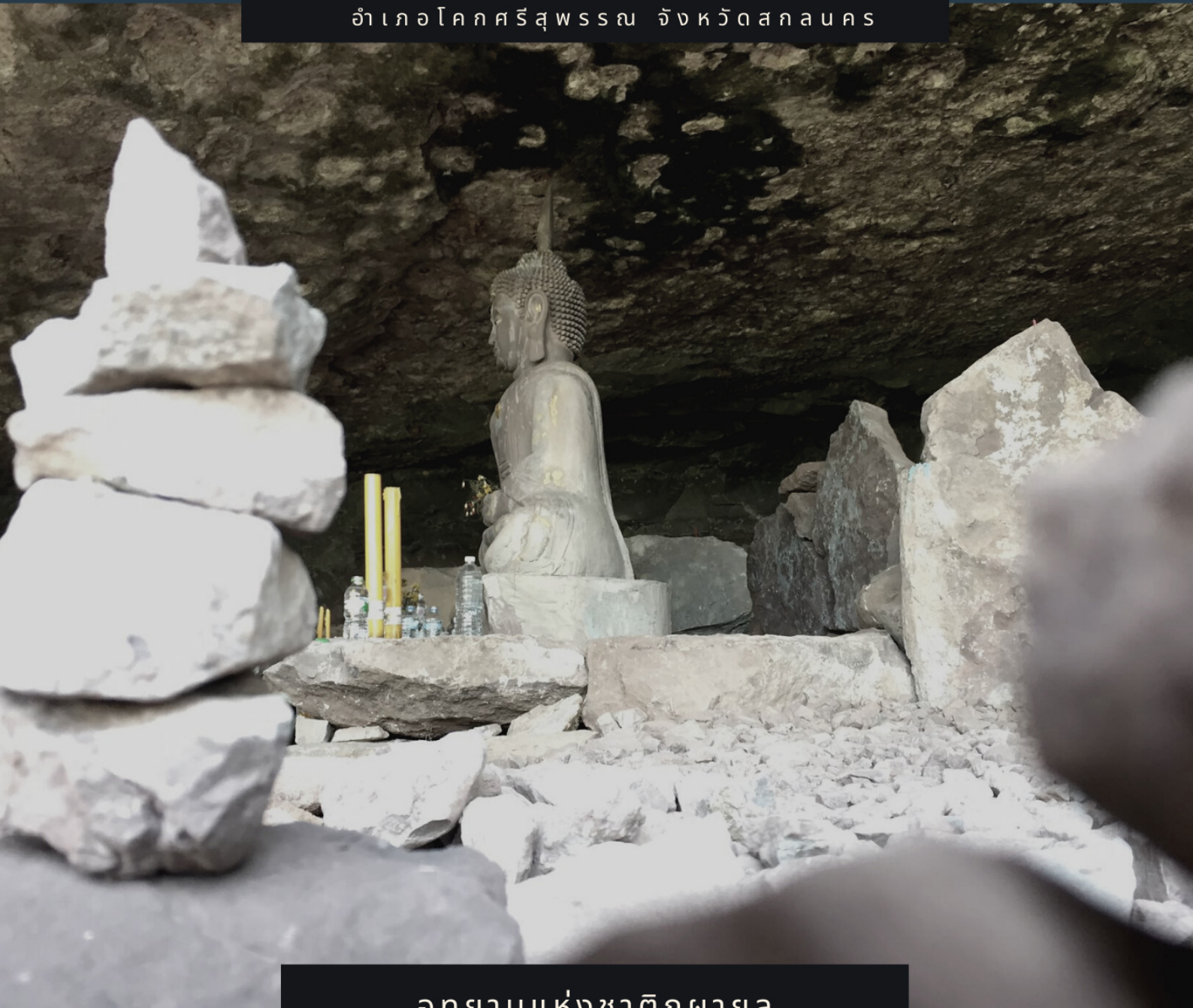
องค์ประกอบโดยรวมของภาพสื่อถึง
การประกอบพิธีกรรมบางประการ
และแสดงวิถีชีวิต
ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์
(สมัยหินใหม่)
ที่สัมพันธ์กับการยังชีพด้วยการล่าสัตว์

กำหนดอายุจากการศึกษาเปรียบเทียบ
กับแหล่งภาพเขียนสีและ
แหล่งโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียง
สันนิษฐานว่าภาพเขียนสีที่ถ้ำเลือด
น่าจะมีอายุอยู่ในช่วง
4,000-2,000 ปีมาแล้ว

แหล่งโบราณคดีถ้ำพระผาด่าง

บ้านห้วยหีบ ตำบลตองโขบ
อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

อุทยานแห่งชาติภูผายล

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

แหล่งโบราณคดี
ถ้ำพระผาด่าง

แหล่งโบราณคดี ถ้ำพระผาด่าง

เป็นเพิงผาขนาดใหญ่
อยู่ห่างทางด้านตะวันตกเฉียงใต้
ของแหล่งภาพเขียนสีถ้ำเลือด
ประมาณ 1 กิโลเมตร

หลักฐานทางโบราณคดี

มีการรวบรวมโบราณวัตถุที่พบบริเวณนี้ไว้จำนวนหนึ่ง
ประกอบด้วย

1. ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา

1.1 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาชนิดเนื้อดิน (Earthenware)

เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ (1,000–1,200 องศาเซลเซียส) พบมากที่สุด มีทั้งชนิดผิวเรียบ และตกแต่งด้วยการกดประทับจากวัสดุที่หลากหลาย เช่น เชือก ไม้ลาย (แผ่นไม้ที่มีการสลักลวดลาย แล้วนำไปกดประทับบนผิวภาชนะดินเผา)

“ไม้ดี”

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดิน
(Earthenware)

อุปกรณ์สำหรับช่วยในการปั้นขึ้นรูปภาชนะดินเผา
แต่หากสลักลวดลายลงไปจะเรียกว่า “ไม้ลาย”
ใช้กดประทับเพื่อกดแต่งบนผิวภาชนะดินเผา

แหล่งโบราณคดีถ้ำพระผาด่าง
สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาชนิดเนื้อดิน (Earthenware)

แหล่งเตาลานช้าง

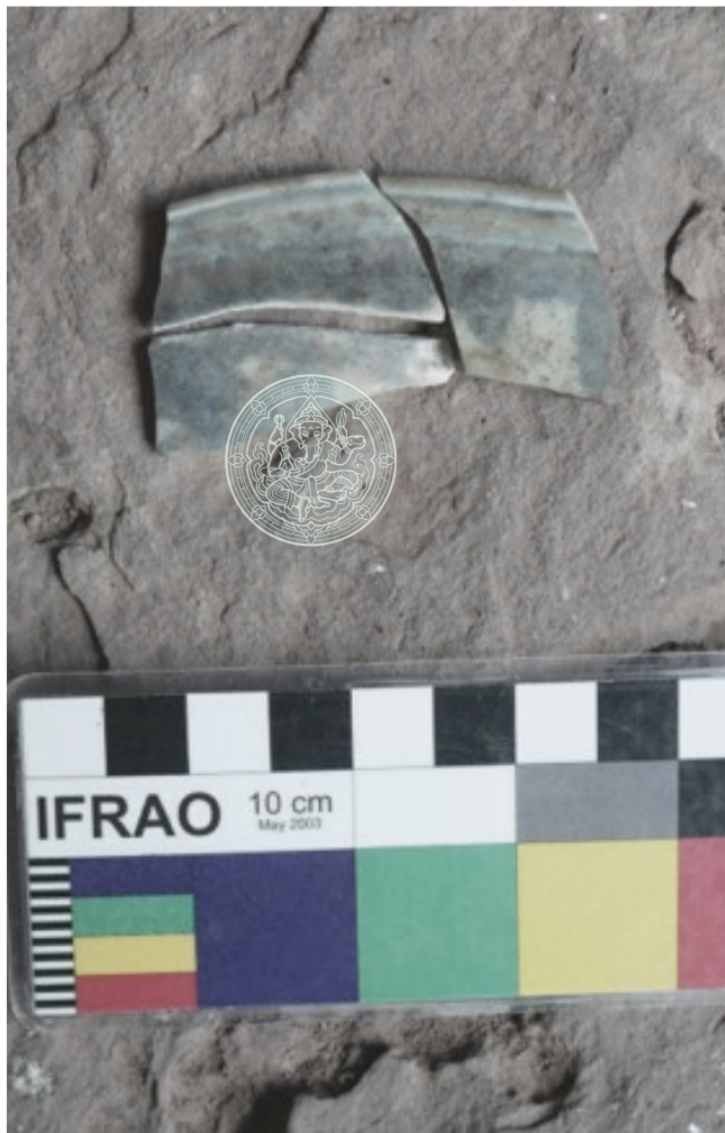

แหล่งเตาจากเวียงดนาม

1.2 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาชนิดเนื้อแกร่ง (Stoneware)

เผาด้วยอุณหภูมิประมาณ 1,200–1,300 องศาเซลเซียส พบไม่มากนัก แบ่งย่อยเป็น 2 กลุ่ม คือ

ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาลานช้าง และ
ภาชนะดินเผาจากเวียงดนาม (เครื่องถ้วยเวียงดนาม)

1.3 เครื่องถ้วยเนื้อกระเบื้อง (Porcelain)

เผาด้วยอุณหภูมิประมาณ 1,300–1,450 องศาเซลเซียส
เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ หรือเรียกกันทั่วไปว่า
เครื่องลายคราม พบจำนวนเล็กน้อย

2. ชิ้นส่วนเครื่องมือเหล็กมีบ้อง สภาพชำรุด

3. ชิ้นส่วนกระดูก สภาพเปื่อยยุ่ย ไม่สามารถวิเคราะห์ได้

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

จากหลักฐานที่พบ
แสดงว่าบริเวณถ้ำพระ
ภูผาด่าง มีมนุษย์เข้ามา
ทำกิจกรรม 2 ช่วงเวลา
คือ

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก

โดยทั่วไปกำหนดอายุประมาณ 2,500–1,500 ปีมาแล้ว มีช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับแหล่งภาพเขียนสีถ้ำเลือดหลักฐานที่พบ คือ เศษภาชนะดินเผาชนิดเนื้อดิน และเครื่องมือเหล็ก แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าผู้ที่สร้างภาพเขียนสีกับผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่บริเวณถ้ำพระเป็นกลุ่มเดียวกันหรือไม่

2. ยุคประวัติศาสตร์

เป็นการเข้ามาใช้พื้นที่ซ้ำในช่วงที่อาณาจักรล้านช้างมีอิทธิพลเหนือภาคอีสานของไทยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่ในช่วง 400-100 ปีมาแล้ว หลักฐานที่พบได้แก่ เศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง และเครื่องถ้วยจีน

สรุป

ฉบับที่ 8 ขอนแก่น

แหล่งภาพเขียนสีถ้ำเลื้อด เส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาต่าง อุทยานแห่งชาติภูผายล

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

เส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาด่าง

เส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาด่างพบหลักฐานทางโบราณคดี 2 ประเภท คือ 1) ภาพเขียนสีแดง (ถ้ำเลือด) และ 2) โบราณวัตถุ (ถ้ำพระผาด่าง) ได้แก่ เศษภาชนะดินเผา เครื่องมือเหล็ก และชิ้นส่วนกระดูกสัตว์ จึงสรุปได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้มีกิจกรรมของมนุษย์เกิดขึ้น 2 ช่วงเวลา คือ

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ตั้งแต่เมื่อประมาณ 4,000 จนถึงสมัยเหล็กเมื่อราว 1,500 ปีมาแล้ว หลักฐานที่พบคือ ภาพเขียนสี เศษภาชนะดินเผาชนิดเนื้อดิน (Earthenware) และเครื่องมือเหล็ก พื้นที่ถ้ำเลือดเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรม ส่วนถ้ำพระอาจเป็นพื้นที่พักแรมเป็นการชั่วคราวซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับการการค้าสัตว์

2. ยุคประวัติศาสตร์

ตั้งแต่สมัยวัฒนธรรมล้านช้าง-สมัยรัตนโกสินทร์ หรือ ประมาณ 400-100 ปีมาแล้ว หลักฐานที่พบคือ เศษภาชนะดินเผาชนิดเนื้อแกร่ง (Stoneware) สมัยล้านช้าง เครื่องถ้วยเวียตนาม และเครื่องถ้วยจีนเนื้อกระเบื้อง (Porcelain)

เขียนลายสีน้ำเงินใต้เคลือบ จากปริมาณโบราณวัตถุที่พบไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่ามีการเข้ามาใช้พื้นที่เพียงบางเวลาเท่านั้น

08.08.20

คณะสำรวจ

กลุ่มโบราณคดี สศก.ที่ 8 ขก

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล

กลุ่มอาสาสมัครเที่ยวภูผาต่าง

ขอขอบคุณ

นายสมชาย หนูคง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล

นายจิฬการ โถดาสา หัวหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติภูผายล

นายสุธี ถินวัลย์ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติภูผายล

นายมิตรสัมพันธ์ แก้วกิ่ง กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูผายล บ้านห้วยหีบ

นายพนันท์ คิมยะราช กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูผายล บ้านห้วยหีบ

นายธนวิทย์ คิมยะราช กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูผายล บ้านห้วยหีบ

อุทยานแห่งชาติภูผายล

กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูผายล บ้านห้วยหีบ

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2539). ศิลปะถ้ำสมัยก่อน-
ประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
กองโบราณคดี กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร. (2545). สีเขียนภาพผนังถ้ำ
ยุคโบราณในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
กรมศิลปากร.

พัชรี สาริกบุตร. (2523). เทคโนโลยีสมัยโบราณ.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สอ.บ.ถ. เส้นทางท่องเที่ยว

1.อุทยานแห่งชาติภูผายล
(ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)

042-707214

083-8359096

2. Facebook:

กลุ่มอาสาสมัคร

ภูผายล บ้านห้วยหีบ

095-7011062

